

Etusivu>Hae oikeusalan ammattilaisia>Oikeudelliset ammatit

Oikeudelliset ammatit

Itävalta

Tässä osiossa esitetään yleiskatsaus Itävallan oikeusalan ammatteihin.

Oikeusalan ammatit – johdantoa

Itävallan yleisissä tuomioistuimissa on tällä hetkellä (tilanne vuonna 2023) **1 850 ammattituomaria**, jotka käsittelevät siviili-, rikos-, työ- ja sosiaali-oikeudellisia asioita (**virkojen määrä kokoaikaiseksi muutettuna, ylin yleinen tuomioistuin mukaan luettuna**). Noin **700 tuomioistuinvirkailla hoitaa merkittävää osaa oikeuslaitoksen tehtävistä**. Lisäksi hallintotuomioistuimissa työskentelee noin **600 ammattituomaria**.

Lisäksi joissakin menettelyissä käytetään maallikkotuomareita (*Laienrichter/Laienrichterin*), jotka ovat luottamushenkilöitä. Heihin kuuluvat lautamiehet (*Schöffe/Schöffin*) tai valamiehet (*Geschworenen*) rikosoikeudenkäynnissä sekä avustavat tuomarit, joilla on erityisasiantuntemusta muun muassa kauppa-, työ- ja sosiaali-oikeudellisissa asioissa.

Syyttäjiä on noin 480 (tilanne vuonna 2023, virkojen määrä kokoaikaiseksi muutettuna; pääsyyttäjän virasto laskettu mukaan ilman keskuselintä).

Vankeinhoitojärjestelmän palveluksessa on 3 799 henkilöä (tilanne: 1.9.2019; virkojen määrä kokoaikaiseksi muutettuna, rikosseuraamusvirasto laskettu mukaan); näistä 3 214 on vanginvartijoita (mukaan luettuina kouluttajat).

1. Tuomarit

Tuomarien koulutus ja nimittäminen

Yleisiin tuomioistuihin nimitettävillä tuomareilla on oltava oikeustieteellisen tutkinnon suorittamisen jälkeen vähintään neljän vuoden työkokemus oikeusalalta ja hyväksyttävästi suoritettu tuomarin tutkinto (*Richteramtsprüfung*).

Osan työkokemuksesta muodostaa vähintään seitsemän kuukauden mittainen tuomioistuinharjoittelu (*Gerichtspraxis*, aiemmin "Gerichtsjahr" eli tuomioistuinvuosi), johon oikeustieteellisen tutkinnon suorittaneilla on oikeus. Se on myös edellytys asianajajan tai notaarin ammatissa toimimiselle. Loput vaadittavasta ammatillisesta harjoittelusta hankitaan yleensä erityiskoulutuksessa tuomariharjoittelijana tuomarin ammattiin valmistavalla jaksolla, mutta se voidaan hankkia myös muussa oikeusalan tehtävässä esimerkiksi asianajajaharjoittelijana.

Vuosittain otetaan noin 100 uutta tuomariharjoittelijaa. Tuomareiden käytännön harjoittelu (ml. tuomioistuinharjoittelu) kestää yleensä neljä vuotta. Se suoritetaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa (*Bezirksgericht* tai *Landesgericht*), syyttäjänvirastossa, vankilassa, rikoksen uhrien suojelu- tai tukikeskuksessa, asianajotoimistossa, julkisen notaarin toimistossa tai talousrikoksiin erikoistuneessa syyttäjänvirastossa (*Finanzprokurator*). Osa harjoittelusta voidaan suorittaa myös muun muassa ylioikeudessa (*Oberlandesgericht*) tai korkeimmassa oikeudessa (*Oberster Gerichtshof*), liittovaltion oikeusministeriössä, rikosseuraamusvirastossa, ehdonalaisvalvontalaitoksessa, holhous- tai lastensuojelutoimistossa, oikeusasiamiehen toimistossa tai rahoituslaitoksella (esimerkiksi soveltuvissa yrityksissä). Harjoittelun päätteeksi suoritetaan tuomarin tutkinto. Muissa oikeusalan ammateissa työkokemusta hankkineiden henkilöiden koulutusaikaa lyhennetään työkokemusta vastaavasti. Asianajaja- tai notaaritutkinnon suorittaneiden on suoritettava tuomarin tutkinnon sijasta vain asianmukainen täydentävä tutkinto.

Tutkinnon suorittamisen jälkeen tuomarikokelas voi hakea nimittämistä vapaaseen tuomarin tai syyttäjän virkaan.

Hallintotuomioistuinten tuomareille ei ole erillistä käytännön harjoittelua. Hallintotuomareilla on kuitenkin oltava vähintään viiden vuoden työkokemus (esimerkiksi työskentely hallintoviranomaisen palveluksessa), mutta tuomarin tutkintoa he eivät suorita.

Yleisten tuomioistuinten tuomarit voivat vaihtaa hallintotuomioistuinten palvelukseen. Hallintotuomari voidaan nimittää myös yleisen tuomioistuimen tuomariksi sen jälkeen, kun hän on toiminut hallintotuomioistuimessa viiden vuoden ajan.

Tuomarit tai syyttäjät nimittää yleensä liittovaltion oikeusministeri. Liittopresidentti nimittää tuomarit tai syyttäjät vain tiettyihin virkoihin. Tästä poiketen alueellisten hallintotuomioistuinten tuomarit nimittää asianomainen maakuntahallitus. Tuomariksi tai syyttäjäksi voidaan nimittää vain Itävallan kansalainen.

Tuomarin asema

Liittovaltion **yleisiin tuomioistuihin** ja **hallintotuomioistuihin** nimitetyt tuomarit ovat julkisoikeudellisessa virkasuhteessa liittovaltioon. Liittovaltion perustuslain säännösten lisäksi tärkein tuomarien koulutusta ja ammattiasemaa koskeva oikeuslähde on tuomarin- ja syyttäjänvirasta annettu laki (*Richter- und Staatsanwaltschaftsdienstgesetz (RSiDG)*). Monet esimerkiksi kurinpitomenettelyjä ja tehtävänkuvausta koskevat säännökset koskevat sekä tuomareita että syyttäjiä.

Alueellisiin hallintotuomioistuihin nimitetyt tuomarit ovat julkisoikeudellisessa virkasuhteessa asianomaiseen osavaltioon. Heidän ammatillisista asemaansa säädelään liittovaltion perustuslaissa ja erityisissä osavaltioiden laeissa.

Ammattituomarit nimitetään rajoittamattomaksi ajaksi. He jäävät eläkkeelle sen vuoden lopussa, jolloin he täyttävät 65 vuotta.

Liittovaltion perustuslain 87 ja 88 §:n mukaisesti tuomarit tulkitsevat lakia ja ratkaisevat asioita itsenäisinä valtion edustajina. Tämä merkitsee toisaalta riippumattomuutta ohjauksesta ja käsiteltävästä asiasta ja toisaalta henkilökohtaista riippumattomuutta, eli tuomaria ei voida siirtää muuhun tehtävään.

Tuomareita sitoo yksinomaan laki, ja he tekevät päätöksensä oman oikeuskäsityksensä perusteella. Heitä eivät sido aiemmat ratkaisut, joita muut tuomioistuimet ovat tehneet vastaavissa oikeudellisissa kysymyksissä (ennakkopäätökset).

Jos ei oteta lukuun eläkkeelle jäämistä lakisääteisen iän saavuttamisen perusteella, tuomarit voidaan erottaa tai siirtää toisiin tehtäviin tai eläkkeelle vastoin heidän tahtoaan vain laissa säädetyissä tapauksissa ja lakisääteisin menettelyin oikeudellisen päätöksen perusteella (perustuslain 88 §).

Perustuslaissa säädetty erityisasema koskee ainoastaan tuomarin tehtävien suorittamista (kaikkien laissa säädettyjen ja tehtävänjaon mukaisten tuomioistuintehtävien hoitamista), ei kuitenkaan tuomioistuinhallinnossa, jota johtavat niin ikään tuomarit. Poikkeuksena ovat oikeushallinnolliset asiat, jotka käsitellään jaostoissa tai lautakunnissa (esim. tehtävänjako, nimitysesitykset). Muutoin tuomareita sitovat heidän esimiestensä antamat ohjeet.

Tuomioistuinten työnjaolla turvataan kansalaisten perustuslaillinen oikeus saada asiansa laillisen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Tehtävät

Tuomarit vastaavat **rikos- ja riita-asioiden ratkaisemisesta**. Lisäksi he hoitavat **hallinnon tarkastuksen** ja **perustuslain vartijan** tehtäviä hallinto-oikeudellisissa ja perustuslakituomioistuimen toimivaltaan kuuluvissa asioissa.

Oikeudellinen vastuu

Kurinpitotuomioistuin: Tuottamuksellisesti virkavelvollisuuksiaan rikkova tuomari vastaa teostaan kurinpitotuomioistuimessa (*Disziplinargericht*).

Kurinpitotuomioistuin (joka on tarkoitettu yleisten tuomioistuinten tuomareille) toimii ylioikeuden tai korkeimman oikeuden yhteydessä, ja sen kaikki jäsenet

ovat tuomareita. Se käsittelee myös syyttäjien virkavelvollisuuden rikkomiset. Liittovaltion hallintotuomioistuinten tuomareita koskevat muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta samat kurinpitosäännöt. Alueellisten hallintotuomioistuinten tuomareiden kurinpitomenettelyistä säädetään sitä vastoin asianomaisissa osavaltioiden laeissa.

Rikostuomioistuin: Jos tuottamuksellinen virkavelvollisuuskien laiminlyönti täyttää myös rikoksen tunnusmerkistön, tuomari (tai syyttäjä) vastaa teostaan rikostuomioistuimessa (esim. virka-aseman väärinkäytön osalta).

Siviilituomioistuin: Tuomarin (tai syyttäjän) oikeudenvastaisesta ja tuottamuksellisesta menettelystä vahinkoa kärsineet osapuolet voivat vaatia valtiolta vahingonkorvausta. Valtio voi periä vahingonkorvauksen tuomarilta (tai syyttäjältä), jos menettely on perustunut tahallisuuteen tai törkeään tuottamukseen.

2. Syyttäjät

Organisaatio

Syyttäjälaitoksen organisaatiotasot vastaavat periaatteessa tuomioistuinlaitoksen rakennetta.

Rikosasioiden osalta toimivaltaisia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuuja on 16, ja jokaisen yhteydessä toimii syyttäjänvirasto (*Staatsanwaltschaft*).

Näiden lisäksi Itävallassa on yksi koko maan laajuisesti toimiva talousrikoksia ja korruptiota tutkiva syyttäjänvirasto (*Wirtschafts- und Korruptionsstaatsanwaltschaft*). Jokaisen ylioikeuden yhteydessä on ylemmän syyttäjän virasto (*Oberstaatsanwaltschaft*) ja korkeimman oikeuden yhteydessä pääsyyttäjän virasto (*Generalprokuratur*). Ylemmän syyttäjän ja pääsyyttäjän virastot ovat suoraan liittovaltion oikeusministerin alaisuudessa.

Syyttäjien koulutus ja nimittäminen

Syyttäjien koulutus vastaa yleisten tuomioistuinten ammattituomareiden koulutusta.

Syyttäjäksi voidaan nimittää vain henkilö, joka täyttää tuomarin kelpoisuusvaatimukset.

Vapaat syyttäjän virat, samoin kuin tuomarin virat, on asetettava julkisesti täytettäväksi. Syyttäjien nimitysoikeus on liittopresidentillä, joka on kuitenkin delegoinut tämän oikeuden liittovaltion oikeusministerille useimpien syyttäjien, kuten myös tuomareiden, virkojen osalta.

Syyttäjän asema

Syyttäjänvirastot ovat tuomioistuuja erillään olevia lainkäyttöelimiä, mutta ne eivät kuitenkaan ole **itsenäisiä**. Niiden rakenne on hierarkkinen, ja ne ovat velvollisia noudattamaan ylemmän syyttäjän virastojen ja viime kädessä myös liittovaltion oikeusministerin ohjeita.

Oikeudesta ohjeiden antamiseen on säädetty yksityiskohtaisesti laissa. Ylemmän syyttäjän virastot ja liittovaltion oikeusministeri saavat antaa ohjeita vain kirjallisina, ja ohjeissa on oltava perustelut. Saadut ohjeet on lisäksi kirjattava rikosoikeudenkäyntiasiakirjoihin. Liittovaltion ministerin on ennen ohjeiden antamista käsiteltävä asiaa neuvoa antavassa neuvostossa (*Weisungsrat*). Lisäksi liittovaltion ministeri on tiedottamis- ja raportointivelvollinen parlamentille. Yksittäisten syyttäjänvirastojen työntekijöiden on noudatettava viraston johtajan antamia toimintaohjeita. Jos he kuitenkin pitävät saamia toimintaohjeita lainvastaisina, he voivat vaatia kirjallista ohjeidenantoa ja jopa pyytää vapautusta kyseisen rikosasian käsittelystä.

Tehtävät

Syyttäjänvirastot ovat tuomioistuuja erillään olevia **erityselimiä**. Niiden **tehtävänä on yleisen edun turvaaminen rikoslainkäytössä**. Tähän kuuluu **esitutkinnan** johtaminen rikosoikeudenkäynnissä. Ne vastaavat myös syytteiden nostamisesta ja ajamisesta rikosoikeudenkäynnissä. Tästä syystä syyttäjänvirastoja kutsutaan myös **syyttäjäviranomaisiksi**.

Syyttäjät vastaavat **syytteiden nostamisesta ja ajamisesta** sekä alueellisessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa (*Landesgericht*) että piirituomioistuimessa (*Bezirksgericht*). Jälkimmäisessä syytetä ajaa yleensä piirisyyttäjä (**Bezirksanwalt**). Näiltä viranhaltijoilta, joilla on erityistä asiantuntemusta, ei vaadita akateemista koulutusta.

Talousrikoksia ja korruptiota tutkiva syyttäjänvirasto on erityisasemassa. Se tutkii maanlaajuisesti virkarikoksia ja lahjontaa sekä talousrikoksia, joiden aiheuttaman vahingon arvo on suurempi kuin viisi miljoonaa euroa. Näihin kuuluvat myös verorikokset, joissa vahingon arvo on yli viisi miljoonaa euroa, eräät sosiaaliturvan väärinkäytökset, konkurssirikokset sekä osakeyhtiölain (*Aktiengesetz*) tai rajavastuuyhtiölain (*GmbH-Gesetz*) rikkomiset, kun lakia rikkovan yrityksen osakepääoma on vähintään viisi miljoonaa euroa tai sillä on yli 2 000 työntekijää).

Ylemmän syyttäjän virastot ovat syyttäjänvirastoja ylemmällä hierarkiatasolla ja avustavat Wienin, Grazin, Linzin ja Innsbruckin ylioikeuksia. Ne **ajavat syytteitä ylioikeudessa** ja vastaavat **kaikkien oman alueensa syyttäjänvirastojen valvonnasta**. Ylemmän syyttäjän virastot ovat suoraan liittovaltion oikeusministeriön alaisia.

Korkeimman oikeuden yhteyteen perustetulla **pääsyyttäjänvirastolla** on erityisasema. Pääsyyttäjänvirasto on **suoraan liittovaltion oikeusministerin alainen** eikä sillä ole määräysvaltaa syyttäjänvirastoihin eikä ylemmän syyttäjän virastoihin nähden. Se ei myöskään aja syytteitä vaan **avustaa korkeinta oikeutta**. Tämän tehtävän täyttämiseksi sillä on erityisvaltuudet tehdä ns. "mitättömyyskanteluja lain noudattamiseksi" (*Nichtigkeitsbeschwerde*) rikosasioissa, joissa asianosaisilla ei ole (enää) muutoksenhakumahdollisuutta. Sillä on näin ollen tärkeä tehtävä **oikeudenkäytön yhtenäisyyden** varmistajana sekä **oikeusvarmuuden** turvaajana rikosasioissa.

Oikeudellinen vastuu

Syyttäjien kurinpidollista sekä rikos- ja siviilioikeudellista vastuuta säännellään samalla tavoin kuin yleisten tuomioistuinten tuomareiden vastuuta.

3. Tutkinnon suorittanut tuomioistuinvirkaillija

Organisaatio

Tutkinnon suorittanut tuomioistuinvirkaillija (*Diplomrechtspfleger/ Diplomrechtspflegerin*) on olennainen osa Itävallan tuomioistuinjärjestelmää. Näitä virkaillijoita yli 700, ja he ratkaisevat yli 80 prosenttia kaikista siviiliasioista ensimmäisen oikeusasteen käsittelyssä.

Koulutus

Tuomioistuinvirkaillijakoulutukseen otetaan ylioppilastutkinnon tai ammatillisen perustutkinnon suorittaneita henkilöitä. Koulutus kestää kolme vuotta. Siihen sisältyy tuomioistuimessa työskentelyä valmistelutehtävissä, osallistuminen peruskurssille ja tehtävälakohtaiselle erikoiskurssille sekä tutkinnon suorittaminen hyväksytysti näillä aloilla. Tuomioistuinvirkaillijakoulutuksen suorittamisen jälkeen ja tutkinnon suorittaneista tuomioistuinvirkaillijoista annettun lain 3 §:ssä mainittujen muiden edellytysten täytyessä liittovaltion oikeusministeri antaa tuomioistuinvirkaillijakokelaalle todistuksen (diplomin), josta ilmenee tehtäväalue. Todistuksen saaneilla virkaillijoilla on valtuudet hoitaa toimivaltaansa kuuluvia tuomioistuinasioita kaikkialla Itävallassa, ja he voivat näin ollen toimia tutkinnon suorittaneen tuomioistuinvirkaillijan tehtävässä.

Sen jälkeen ylioikeuden presidentti määrää, missä tuomioistuimessa erityispätevyys saanut virkaillija ryhtyy työskentelemään, ja määrittää tarvittaessa työopimuksen keston. Toimipaikan esimies (tuomioistuimen presidentti tai johtaja) sijoittaa virkaillijan tuomarin johtamaan osastoon tai mahdollisesti useampaan osastoon.

Tutkinnon suorittaneen tuomioistuinvirkaillijan asema

Tutkinnon suorittanut tuomioistuinvirkaillija on erityiskoulutuksen saanut tuomioistuinvirkaillija, jolle on siirretty tarkoin määriteltyjen siviilioikeudellisten asioiden käsittely ensimmäisessä oikeusasteessa liittovaltion perustuslain 87 a §:n ja näitä viranhaltijoita koskevan lain (*Rechtspflegergesetz*) mukaan. Heidän on tehtävässään noudatettava ainoastaan toimintaohjeita, jotka antaa tuomioistuimen työnjoon mukaisesti asiasta vastaava tuomari. Tuomari voi milloin tahansa ja missä käsittelyvaiheessa tahansa siirtää asian käsittelyn itselleen. Tutkinnon suorittaneiden tuomioistuinvirkaillijoiden päätökset voidaan riitauttaa samalla tavoin kuin tuomareiden päätökset.

Käytännössä tutkinnon suorittanut tuomioistuinvirkaillija toimii varsin itsenäisesti. Tuomarit antavat toimintaohjeita vain erittäin harvoin.

Tehtävät

Tutkinnon suorittanut tuomioistuinvirkaillija hoitaa tehtäviä seuraavilla aloilla:

siviiliprosessi-, täytäntöönpano- ja maksukyvyyttömyysasiat (velkajärjestelyt)

hakemusasiat

kiinteistö- ja alusrekisteriasiat

yritysrekisteriasiat.

Kaikki edellä mainitut tehtävät edellyttävät erityiskoulutusta ja erityistä nimitystä tutkinnon suorittaneen tuomioistuinvirkaillijan tehtävään niitä suorittamaan.

Tehtävänjako tuomarin ja tutkinnon suorittaneen tuomioistuinvirkaillijan välillä

Edellä mainittuihin aloihin kuuluvat tehtävät ja ratkaisut eivät kaikki kuulu tutkinnon suorittaneiden tuomioistuinvirkaillijoiden toimivaltaan. Näiden virkaillijoiden toimivaltaan kuuluvat tehtävät on lueteltu täsmällisesti *Rechtspflegergesetz*-laissa, jonka mukaisesti toimivallan laajuus vaihtelee tehtäväaloittain.

Kyseisessä laissa säädetään yksittäisistä tehtäväaloista, jotka kuuluvat tutkinnon suorittaneen tuomioistuinvirkaillijan konkreettisiin vastuualueisiin

(esimerkiksi maksukyvyyttömyysasioissa toimivaltuuksiin kuuluvat konkurssieihin liittyvät tehtävät *Bezirksgericht*-tuomioistuimessa). Tällöin tuomareilla on kuitenkin tietyt toimivaltuudet.

Lisäksi toimivaltuuksiin kuuluvat muun muassa velkomismenettelyn suorittaminen, tuomarien päätösten lainvoiman ja täytäntöönpanokelpoisuuden vahvistaminen virkaillijan erikoisalalla, päätökset oikeusapua koskevista hakemuksista tutkinnon suorittaneiden tuomioistuinvirkaillijoiden hoitamisessa oikeudenkäynneissä sekä hallintotoimien suorittaminen kotimaan tuomioistuimen tai viranomaisen esittämän virka-apupyynnön perusteella.

4. Asianajat

Yleiset vaatimukset

Asianajajien tehtävänä on edustaa osapuolia kaikissa tuomioistuimissa ja niiden ulkopuolella tapahtuvissa menettelyissä sekä kaikissa julkisissa ja yksityisissä asioissa kussakin Itävallan tuomioistuimessa ja viranomaisessa.

Asianajajana toimiminen Itävallassa ei edellytä virallista nimitystä. Asianajajan ammatin harjoittamista koskevat kuitenkin jäljempänä esitetyt vaatimukset.

Keskeiset säännökset asianajotoiminnan harjoittamisesta sisältyvät asianajotoiminnasta annettuun asetukseen (*Rechtsanwaltsordnung (RAO)*, Itävallan virallinen lehti RGBL. nro 96/1896), asetukseen asianajajien ja asianajajaharjoittelijoiden kurinpitomenettelystä (*Disziplinarstatut für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltsanwärter (DS)*, Itävallan virallinen lehti BGBl. nro 474/1990), liittovaltion lakiin asianajajien palkkioista (*Bundesgesetz über den Rechtsanwaltsstarif (RATG)*, Itävallan virallinen lehti BGBl. nro 189/1969), lakiin asianajajatutkinnosta (*Rechtsanwaltsprüfungsgesetz (RAPG)*, Itävallan virallinen lehti BGBl. nro 556/1985) ja lakiin palvelujen vapaasta liikkuvuudesta ja eurooppalaisten asianajajien sijoittautumisesta sekä kansainvälisesti toimivien asianajajien oikeudellisten palvelujen tuottamisesta Itävallassa (*Bundesgesetz über den freien Dienstleistungsverkehr und die Niederlassung von europäischen Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälten sowie die Erbringung von Rechtsdienstleistungen durch international tätige Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälte in Österreich (EIRAG)*, Itävallan virallinen lehti BGBl. I nro 27/2000).

Ammattinharjoittamista koskevat vaatimukset

Asianajajaksi aikovan on Itävallan oikeutta koskevien opintojen suorittamisen jälkeen hankittava yhteensä vähintään viiden vuoden oikeudellinen työkokemus, johon kuuluu vähintään seitsemän kuukauden työskentely tuomioistuimessa tai syyttäjänvirastossa ja kolmen vuoden työskentely harjoittelijana itävaltalaisessa asianajotoimistossa.

Ammattinharjoittamiseen vaadittavan **asianajotutkinnon** suorittaminen edellyttää kolmen vuoden käytännön työkokemusta, josta vähintään seitsemän kuukautta on hankittava tuomioistuimessa ja vähintään kaksi vuotta asianajotoimistossa. Tutkinnon suorittaminen edellyttää myös osallistumista asianajajaharjoittelijoille järjestettyyn koulutukseen, jonka asianajajayhdistys on määrännyt pakolliseksi.

Vaatimukset täyttävä henkilö voidaan ottaa sen asianajajayhdistyksen luetteloon, jonka alueella hän haluaa harjoittaa asianajotoimintaa.

Asianajajat, jotka ovat Euroopan unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen osapuolena olevan muun valtion tai Sveitsin kansalaisia, voivat Itävallassa tietyin edellytyksin

harjoittaa asianajajan ammattia tilapäisesti

hakea pääsyä asianomaisen asianajajayhdistyksen ylläpitämään asianajajaluetteloon soveltuvuuskokeen jälkeen tai

työskennellä välittömästi asianajajana Itävallassa kotivaltiossaan käytössä olevalla ammattinimikkeellä suorittamatta soveltuvuustestiä ja integroitua täysin Itävallan asianajajakuntaan sen jälkeen, kun he ovat harjoittaneet ammattiaan tosiasiallisesti ja säännöllisesti kolme vuotta Itävallassa.

Palvelukaupan yleissopimuksen (GATS) osapuolena olevassa valtiossa toimivan asianajajayhdistyksen jäsen voi myös tietyin edellytyksin tilapäisesti suorittaa tarkoin rajattuja yksittäisiä asianajotehtäviä Itävallassa.

Oikeudellinen vastuu

Asianajaja, joka rikkoo ammatillisia velvollisuuksiaan tai vaarantaa ammattikuntansa arvostuksen, vastaa siitä paikallisen asianajajayhdistyksen valitsemassa kurinpitoneuvostossa. Neuvoston kurinpitovalta ulottuu asianajajaluettelosta poistamiseen. Muutoksenhakuasteena kurinpitotoimia käsittelee korkein oikeus.

Se ratkaisee asiat nelihenkenä jaostona, johon kuuluu kaksi korkeimman oikeuden tuomaria ja kaksi asianajajaa.

Asianajajiin sovelletaan myös rikos- ja siviilioikeudellista vastuuta.

Asianajajayhdistykset, Österreichischer Rechtsanwaltskammertag

Jokaisen osavaltion asianajajayhdistys ylläpitää luetteloa kaikista alueellaan toimivista asianajajista. Asianajajayhdistykset ovat julkisoikeudellisia, autonomisia itsehallintoelimiä.

Liittovaltion tasolla Itävallan asianajajakunnan yhteisiä etuja ajaa Itävallan asianajajayhdistysten keskuskokous (*Österreichische Rechtsanwaltskammertag*), joka koostuu Itävallan yhdeksästä asianajajayhdistyksestä ja asianajajayhdistysten valtuutettujen edustajien muodostamasta edustajistosta (

<http://www.rechtsanwaelte.at/>).

5. Julkiset notaarit

Yleiset vaatimukset

Julkisen notaari on riippumaton ja puolueeton ennakoivasta oikeudenhoidosta huolehtiva toimija, jonka puoleen voi kääntyä yksityisoikeudellisten tehtävien hoitamista varten.

Julkisen notaarin tärkeimpänä tehtävänä on osallistuminen oikeudellisiin menettelyihin ja oikeudellisen avun antaminen. Notaari laatii virallisia ja yksityisiä asiakirjoja, toimii omaisuudenhoitajana ja edustaa osapuolia ennen muuta hakemusasioissa. Hän toimii hakemusasioissa myös osapuolten valtuutettuna edustajana tuomioistuimessa. Erityisesti jäämistöoikeudellisissa menettelyissä notaari toimii niin sanottuna tuomioistuinasiomiehenä (*Gerichtskommissär / Gerichtskommissarin*).

Julkisen notaarin on huolehdittava siitä, että kuolleen henkilön omaisuuden arvo turvataan ja että omaisuus siirtyy siihen oikeutetuille. Tämä edellyttää jäämistöoikeuden ja hakemuslainkäytön erityistä tuntemusta. Sen vuoksi julkisilta notaareilta pyydetään usein apua testamentin laadinnassa ja neuvoja jäämistöoikeudellisissa asioissa, joissa heitä pyydetään usein myös edustamaan asianosaisia.

Vaikka julkinen notaari toimii julkisessa tehtävässä, hän ei ole virkamies. Hän kantaa taloudellisen riskin toimistonsa kannattavuudesta, mutta ei harjoita liiketoimintaa. Häntä voi verrata ammatinharjoittajaan, mutta tuomioistuinasiamiehenä toimiessaan hän on tuomioistuimen edustaja. Julkisen notaarin toimiminen on päätoiminen työ, mikä tarkoittaa sitä, että notaari ei voi toimia asianajajana.

Julkisten notaarien lukumäärän ja heidän toimipaikkojensa muutoksia säännellään liittovaltion oikeusministerin asetuksella. Itävallassa on nykyisin 536 julkisen notaarin toimea (tilanne huhtikuussa 2023).

Keskeiset säännökset notaaritoimen harjoittamisesta sisältyvät notaariasetukseen (*Notariatsordnung (NO)*, Itävallan virallinen lehti RGBL. nro 75/1871), lakiin notaaritoimesta (*Notariatsaktsgesetz*, Itävallan virallinen lehti RGBL. nro 76/1871), lakiin notaarinpalkkioista (*Notariatsstarifgesetz (NTG)*, Itävallan virallinen lehti BGBL. nro 576/1973), lakiin notaaritutkinnosta (*Notariatsprüfungsgesetz (NPG)*, Itävallan virallinen lehti BGBL. nro 522/1987), lakiin tuomioistuinasiamiehestä (*Gerichtskommissärsgesetz (GKG)*, Itävallan virallinen lehti BGBL. nro 343/1970) ja lakiin tuomioistuinasiamiehen palkkioista (*Gerichtskommissionstarifgesetz (GKTG)*, BGBL. nro 108/1971).

Koulutus

Julkisen notaarin ammatista kiinnostuneen henkilön on Itävallan oikeutta koskevien opintojen suorittamisen jälkeen hankittava työpaikka julkisen notaarin toimistosta ja rekisteröidyttävä notaariehdokkaiden luetteloon.

Julkisten notaarien yhdistyksen ylläpitämään notaariehdokkaiden luetteloon voidaan ottaa vain henkilö, joka on suorittanut seitsemän kuukautta kestävä harjoittelujakson tuomioistuimessa tai syyttävövirastossa ja joka on alle 35-vuotias notaariehdokkaiden luetteloon ensi kertaa merkittäessä.

Notaaritutkinnon suorittaminen edellyttää myös osallistumista ehdokkaille järjestettyyn koulutukseen, jonka julkisten notaarien liitto on määrännyt pakolliseksi.

Notaaritutkinto edellyttää kaksiosaisen kokeen läpäisemistä:

Kokeen ensimmäinen osa voidaan suorittaa aikaisintaan 18 kuukauden ehdokkaana olon jälkeen, ja se on suoritettava viimeistään viidennen ehdokasvuoden päätteeksi. Muussa tapauksessa ehdokas poistetaan luettelosta.

Toinen osa voidaan suorittaa aikaisintaan yhden vuoden käytännön lisäharjoittelun jälkeen. Toinen osa on läpäistävä ennen kuin ehdokasluetteloon merkittämisestä on kulunut kymmenen vuotta. Muussa tapauksessa ehdokas poistetaan notaariehdokkaiden luettelosta.

Nimittäminen

Avoimeksi tulleet tai uudet julkisen notaarin toimet on asetettava julkisesti haettaviksi. Julkisista notaareista annetussa asetuksessa (*Notariatsordnung*, 6 §) edellytetään toimea hakevilta muun muassa, että he

ovat EU:n jäsenvaltion tai jonkin muun ETA-maan tai Sveitsin kansalaisia

ovat suorittaneet itävaltalaisen oikeustieteen tutkinnon

ovat suorittaneet notaaritutkinnon ja

ovat hankkineet oikeusosalta seitsemän vuoden työkokemuksen, josta vähintään kolme vuotta notaariehdokkaana notaaritutkinnon suorittamisen jälkeen.

Näiden perusedellytysten täytyminen ei kuitenkaan vielä oikeuta julkiseksi notaariksi nimittämiseen. Nimittämisenettä alueellisesti toimivaltainen julkisten notaarien yhdistys ja tämän jälkeen asianomaisen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ja ylioikeuden henkilöstöosastot arvioivat hakijat ja asettavat heidät paremmuusjärjestykseen, jonka osalta käytännön työkokemus on ratkaiseva tekijä. Julkisten notaarien yhdistykset ja kyseiset kaksi henkilöstöosastoa laativat kukin liittovaltion oikeusministerille ehdotuksen, joka sisältää kolme henkilöä. Ministeri ei ole sidottu noudattamaan ehdotusta, mutta käytännössä hän nimittää yhden hakijan ehdotettujen henkilöiden joukosta.

Julkisena notaarina voi toimia sitä vuotta seuraavan vuoden 31. päivään tammikuuta asti, jona täyttää 70 vuotta. Julkista notaaria ei voida siirtää virkateitse toiseen julkisen notaarin toimeen.

Julkisten notaarien valvonta; oikeudellinen vastuu

Koska julkiset notaarit laativat virallisia asiakirjoja ja toimivat tuomioistuinasiamiehinä, heihin sovelletaan erityistä valvontaa. Tästä vastaavat liittovaltion oikeusministeri, oikeushallinto ja suoraan julkisten notaarien yhdistykset.

Julkisiin notaareihin sovelletaan omaa kurinpitolainsäädäntöä. Julkisten notaarien kurinpitotuomioistuimena toimiva ylioikeus määrää seuraamukset kurinpitotutkimuksista ensimmäisenä oikeusasteena ja samoin kurinpitotuomioistuimena toimiva korkein oikeus toisena oikeusasteena; kussakin tapauksessa asian käsittelevissä osastoissa on oltava jäsenenä myös julkisia notaareja. Kurinpitotuomioistuimen seuraamusvalikoima ulottuu toimesta erottamiseen asti. Seuraamukset pelkistä hallinnollisista rikkomuksista määrää notaarikamari.

Tämän kurinpidollisen vastuun lisäksi julkisella notaarilla on myös rikos- ja siviilioikeudellinen vastuu.

Kun julkinen notaari työskentelee tuomioistuinasiamiehenä, hän toimii rikosoikeudellisessa mielessä virkamiehenä ja vastaa näin ollen virkavirheistä, joihin kuuluu erityisesti virka-aseman väärinkäyttö. Sen sijaan siviilioikeudellista vastuuta säännellään eri tavalla. Julkisen notaarin työskennellessä tuomioistuinasiamiehenä häneen sovelletaan samoja vastuusäännöksiä kuin tuomariin ja syyttäjään. Osapuolet eivät voi näin ollen esittää korvausvaatimuksia suoraan julkista notaaria vastaan, vaan ne on osoitettava valtiolle. Valtio voi periä julkiselta notaarilta korvauksen, jos menettely on perustunut tahallisuuteen tai törkeään tuottamukseen. Suorittaessaan muita kuin tuomioistuinasiamiehen tehtäviä julkinen notaari on suoraan siviilioikeudellisessa vastuussa osapuolia kohtaan.

Notaarikollegiot, Itävallan notaarikamari

Julkiset notaarit, joiden toimipaikka on saman osavaltion alueella, ja tämän osavaltion notaariehdokasluetteloon merkityt notaariehdokkaat muodostavat notaarikollegion (*Notariatskollegium*). Wienin, Ala-Itävallan ja Burgenlandin osavaltioilla on yhteinen notaarikollegio, samoin kuin Tirolin ja Vorarlbergin osavaltioilla.

Kollegion tehtävänä on ylläpitää ammattikunnan hyvää mainetta ja ajaa sen etuja.

Kukin notaarikollegio valitsee jäsentensä joukosta notaariyhdistyksen hallituksen eli notaarikamarin. Notaarikamari koostuu puheenjohtajasta ja kuudesta notaarijäsenestä (Wien: 12) sekä kolmesta notaariehdokasjäsenestä (Wien: 6).

Osavaltioiden notaarikamarit muodostavat yhdessä [Itävallan notaarikamarin](http://www.notar.at) (www.notar.at). Itävallan notaarikamarin tehtävänä on puolustaa julkisten notaarien oikeuksia ja edustaa heitä asioissa, jotka koskevat joko koko maan ammattikuntaa tai yksittäisen osavaltion julkisia notaareja.

Linkkejä

Oikeusalan ammatit – Itävalta

Päivitetty viimeksi: 26/10/2023

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.